

הלכות הדרף היומי

מסכת מגילה

תוכן

- א. ביום טוב מאחרין לבוא וממהרין לצאת.....1
- ב. ביום הכפורים ממהרין לבוא ומאחרין לצאת.....2
- ג. ובשבת ממהרין לבוא וממהרין לצאת.....3
- ד. הכל עולין למנין שבעה ואפילו קטן ואפילו אשה אבל אמרו חכמים אשה לא תקרא בתורה מפני כבוד צבור.....4
- ה. מפטיר מהו שיעלה למנין שבעה ... מפטיר בנביא צריך שיקרא בתורה תחלה מפני כבוד תורה.....7
- ו. המפטיר בנביא לא יפחות מעשרים ואחד פסוקין כנגד שבעה שקראו בתורה.....10
- ז. שאני התם דסליק עניינא.....11
- ח. אין פורסין על שמע ואין עוברין לפני התיבה.....11
- ט. ואין נושאים את כפיהם.....15
- י. ואין קורין בתורה ואין מפטירין בנביא.....16
- יא. ואין עושין מעמד ומושב ואין אומרים ברכת אבלים ותנחומי אבלים.....17
- יב. וברכת חתנים.....18
- יג. ואין מזמנין בשם פחות מעשרה.....20
- יד. כל דבר שבקדושה לא יהא פחות מעשרה.....20
- טו. הקורא בתורה לא יפחות משלשה פסוקים.....21

דף כג.

א. ביום טוב מאחרין לבוא וממהרין לצאת

ביום טוב¹ חוץ מראש השנה², מאחרין מעט³ לבא לבית הכנסת כדי לטרוח בסעודת יום טוב קודם שילכו לבהכ"נ, ולא יצטרכו להתעכב בתיקון כל צרכי סעודה בבואם מבית הכנסת, ובמקום שקרוב לודאי שיעבור זמן ק"ש,

¹ שו"ע ונו"כ תקבט א

² שמשכימין לבית הכנסת. מג"א שם ו

³ לשון שו"ע הרב ססח

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת מגילה

צריך להשכים בכל יום טוב כדי לקרות ק"ש בזמן הראוי⁴. ואין מאריכין מאד אלא ממהרין לצאת, משום שמחת יום טוב.

וכבר התבאר במסכת ביצה דף טו. מצות יום טוב לחלקו חציו לבית המדרש וחציו לאכילה ושתייה כלומר אף על פי שהאכילה ושתייה במועדות היא מצות עשה, לא יהיה אוכל ושותה כל היום כולו שהרי כבר נאמר "עצרת לה' אלהיך ואף על פי שנאמר "עצרת תהיה לכם" כבר פירשו חכמים חציו לה' לתורה ותפלה וחציו לכם, לאכילה ושתייה בשביל עונג יום טוב

לפיכך כך היא הדת הנכונה בבקר משכימין כל העם לבתי כנסיות ולבתי מדרשות ומתפללין שחרית ומוסף, וחוזרים לבתיהם ואוכלין סעודת הבקר, והולכים לבתי מדרשות וקורין בנביאים ודורשין באגדה עד אחר הצות היום, כדי לקיים חציו לה' ואחר כך מתפללין מנחה, וחוזרין לבתיהם לאכול ולשתות ולשמוח שמחת יום טוב שאר היום עד הלילה כדי לקיים חציו לכם⁵.

ועכשיו שמאריכים בניגונים בתוך התפלה, אין זה עולה בכלל חציו לה' אלא בכלל לכם הוא. ויש לגעור בחזנים המאריכים יותר מחציו של יום⁶.

ב. ביום הכפורים ממהרין לבוא ומאחרין לצאת

ביום הכיפורים שחרית⁷ משכימין לבית הכנסת לקרות ק"ש בזמנה, ומסדרין הברכות ופסוקי דזמרה ונשמת כמו בשבת, והחזן מתחיל המלך כמו בראש השנה, שהוא יום הדין ויושב על כסא הדין, ומתחיל תפלת יוצר ואומרים בהם מעט פיוטים, כדי שלא להאריך בה ולקרות ק"ש בזמנה.

וטוב⁸ לקצר בפיוטים בשחרית⁹ כדי למהר, בענין שיתפללו מוסף קודם כלות שבע שעות על היום, ולכתחלה ראוי להיות זהיר להתחיל תפלת מוסף קודם שש שעות ומחצה על היום, לפי שבשש ומחצה הוא זמן תפלת מנחה גדולה, שהיא תדירה יותר מתפלת מוסף.

⁴ מ"ב שם יד

⁵ שו"ע הרב שם י

⁶ מ"ב שם א

⁷ לבוש אורה חיים סימן תרכ

⁸ שו"ע ונו"כ ומטה אפרים סימן תרכ

⁹ ואם יש קצת שהות טוב יותר לקצר באותן פיוטים שבברכת ק"ש. והפיוטים מהשמו"ע יאמר אבל כשאין שהות יקצר גם בפיוטים של השמו"ע. אלף המגן שם א

הלכות הדרף היומי

מסכת מגילה

ג. ובשבת ממהרין לבוא וממהרין לצאת

בשבת צריך להקדים לבא לבית הכנסת יותר מביו"ט, ומכל מקום נוהגים לאחר יותר מבחול¹⁰, משום השינה שהיא עונג שבת¹¹, ומשום שבתמיד של ימות החול נאמר בבקר (במדבר כה, ד) ואצל שבת נאמר וביום השבת (במדבר כה, ט) דמשמע איחור¹², ומכל מקום צריך ליזהר מאד שלא לעבור זמן קריאת שמע ותפלה, אבל בימי החורף שהלילות ארוכים יכולים להקדים כמו בחול.

ונוהגים להרבות בזמירות של שבת כלומר שמוסיפים בפסוקי דזמרה למנצח מזמור לְדוֹד הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים וכו' ואומרים נְשַׁמֵּת כָּל חַי אַחַר שִׁירַת הַיָּם¹³, ומסיימין בו יִשְׁתַּבַּח, ואח"כ מתחילין יוצר אור, ו – הפל יודוך. וְהַכֹּל יִשְׁבַּחְךָ, ו – אֵל אֲדוֹן עַל כָּל הַמַּעֲשִׂים ו – לֵאל אֲשֶׁר שָׁבַת מְכַל הַמַּעֲשִׂים ובכל מקום ומקום לפי מנהגו.

ומכל מקום אין כל זה חובה אלא רשות, ואם רצה אינו אומר כלל, מלבד לאל אשר שבת שאף אם שכח לאומרו בתוך התפלה נכון לאומרו אחר תפילת הלחש¹⁴, הואיל והוא מדבר בשבח

¹⁰ רמ"א רפא ושו"ע ושולחן ערוך הרב שם סעיף א – ד

¹¹ וברש"י בסוגיין משמע שגם בשבת מצוה למהר לקרוא ק"ש כותיקין. מ"ב שם א וכוונתו למה שפרש רש"י, ד"ה ובשבת "ממהרין לבוא, שכבר תיקנו הכל מערב שבת, ויפה למהר ביאתן לקרות שמע כותיקין, וממהרין לצאת משום עונג שבת". וכן הוא במסכת סופרים פי"ח ה"ו. ולפי"ז צ"ע דברי הרמ"א שכתב מהמרדכי דנהגין שבשבת מאחרין יותר לבוא לביהכ"נ מבחול, אולם לפי דברי השו"ע הרב מהמנ"א הפרישה והפמ"ג שהכונה מקדימין מעט יותר מיו"ט ומאחרים יותר מחול, אולם בזה לא יכון דברי רש"י והמסכת סופרים שהרי מקדימין לניץ הוא כשיעור יום חול שודאי אין מקדימין להתפלל קודם הניץ, ואפשר דלהכי חילק בשו"ע הרב בין קיץ לחורף דרמ"א איירי בקיץ שעל אף שהכל מוכן בע"ש מ"מ משום תענוג שינה מאחרים ובמסכת סופרים איירי בחורף. וצ"ע. ודוחק. אולם מסכת סופרים נראה דפליג על תלמודא דידן שהרי לדין בשבת ממהרין לצאת מפני עונג שבת ובמס' סופרים איתא "ומן הדין הוא לתרגם לעם לנשים ולתינוקות כל סדר וסדר ונביא של שבת לאחר קריאת התורה, וזו היא שאמרו, בשבת מקדימין לבא, כדי לקרות קריאת שמע כוותיקין עם הניץ החמה, ומאחרין לצאת, כדי שישמעו פירוש של הסדר, אבל ביום טוב מאחרין לבא, שהן צריכין לתקן מאכלים של יום טוב, וממהרין לצאת, שאינו מן הדין לפרוש להם, דאמרינן רב לא מוקי אמורא מיומא טבא לחבריה". וא"כ אתי שפיר דלמסכת סופרים מקדימין לא משום מעלת ותיקין בלבד אלא משום שהכל מוכן וצריכים לשמוע פירוש על הסדר ולכן גם מאחרים. אולם לתלמודא דידן שממהרין לצאת על כרחך דלא הייש לפירוש על הסדר וממהרין לצאת משום עונג שבת וא"כ מקדימין נמי היינו יותר מיו"ט אך מאוחר מחול וכנ"ל.

¹² בעין משפט ציין על מה דאיתא בגמ' בשבת ממהרין את מה דאיתא בשו"ע רסז סעיף ב מקדימין להתפלל ערבית יותר מבימות החול ולפי"ז לא קשיא על הרמ"א שכתב שבשבת שחרית מאחרין דהכא איירי בע"ש אולם דוחק הוא דא"כ לא איירי בכעין ממהרין דלעיל מיניה, אמנם אפשר דאף ממהרין דיוה"כ היינו בערב יוה"כ כדי להוסיף מחול על הקודש וצ"ע.

¹³ ואם נזכר כשהתחיל ישתבחה מסתברא שעד שלא אמר בא"י אל מלך וכו' יחזור לנשמת ויאמר כסדר, ואם איחר לבוא לבית הכנסת יותר טוב שידלג מפסוקי דזמרה ולא ידלג נשמת, וכמו שכתב בחיי אדם כלל י"ט דין ו' עיין שם. ביאור הלכה שם

¹⁴ מ"ב שם ג

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת מגילה

השבת. ויאמר כך בלי ברכה ויתחיל מ- שֶׁבַח נוֹתְנִים לוֹ כָּל יְצֵאָה מְרוֹם וכו', ומכל מקום אם נזכר בתוך התפלה אפילו קודם שסיים ברכת יוצר לא יחזור לראש הברכה בשבילו, הואיל ואינו אלא מנהג בעלמא¹⁵, והוא הדין שלא יאמר אותו לבדו במקום שנזכר כיון שאינו שייך שם.

לא ידלג לכתחלה הנוסח שלש לאל אשר שבת או הכל יודוך כדי להתפלל בעבור, שהרי כל זה נזכר בזהר, משמע שנוסח ברכה כך היא¹⁶.

ויש להאריך ולהנעים בניגון הזמירות של שבת, בשביל כבוד היום ואין למחות בש"ץ שמאריך בהם בניגון, אף על פי שהמוחה מתכוין משום בטול תורה, ומכל מקום לא יאריך יותר מדאי כדי שיאכלו קודם חצות היום.

וכל זה בניגון שיש בו נעימה אבל לא כמו המשוררים המאריכים בשיר ומפרידים תיבה מחברתה. וכבר הפליגו הקדמונים בגנותם. וביותר מצוי קלקול ע"י הנגונים בסיום הברכה, כשעונין הקהל אמן לפעמים עונין קודם שסיים ממש הברכה, ולפעמים מאריכין בניגון אחר סיום התיבה ועונין בהפסק גדול אמן¹⁷.

ד. הכל עולין למנין שבעה ואפילו קטן ואפילו אשה אבל

אמרו חכמים אשה לא תקרא בתורה מפני כבוד צבור

הכל עולים¹⁸ להצטרף למנין ז' קרואים בשבת, אפילו אשה וקטן היודע למי מברכין, אף על פי שאינן מחוייבים בדבר¹⁹, וזה אינו אלא להצטרף לגדולים אבל לא שיהיו כולם²⁰ או רובם קטנים, או נשים, כיון שאינן מחוייבים בדבר, ומכל מקום הגם שאשה עולה כהצטרפות לאנשים, אבל אמרו חכמים אשה לא תקרא בעבור, מפני כבוד הצבור.

¹⁵ לשון שו"ע הרב שם. ובמ"ב ס"ק ג שם כתב ואם נזכר קודם שאמר בא"י יוצר המאורות שלא אמר לאל אשר שבת אפשר דיש לחזור ולהתחיל מלאל אשר שבת [פמ"ג ע"ש שנשאר בזה בצ"ע].

¹⁶ מ"ב ס"ק בשם החי"א

¹⁷ מ"ב שם ד

¹⁸ שו"ע ונו"כ רפב ג

¹⁹ כתב המ"א בשם מסכת סופרים שהנשים אף על פי שאינן חייבות בת"ת מ"מ חייבות לשמוע קריאת ספר כאנשים ואין נוהגות לזוהר בזה ואדרבה יש מקומות שנוהגות הנשים לצאת חוץ בעת הקריאה. מ"ב שם יב

²⁰ ר"ן על המשנה דקטן קורא בתורה, ולפלא על פרי מגדים שנסתפק בזה, ואשתמיטתיה דברי הר"ן אלו. שער הציון שם ס"ק יח

הלכות הדף היומי

מסכת מגילה

לפיכך י"א²¹ שאם אין שם כהן אלא קטן, קורין אותו וי"א²² שאין אנו מחוייבין לקרותו שמצות עשה "וקדשתו" לא נאמר על כהן קטן²³. וכן נוהגין²⁴.

וכל זה אינו אלא לקריאת השבת לז' קרואים, אך קטן אינו למנין שאר הקריאות שביה"כ יו"ט חוה"מ ר"ח שני וחמישי או מנחה בשבת²⁵.

אולם גם בקריאת השבת, אין הקטן²⁶ יכול להיות הבעל קורא למרות שהעולים אומרים אחריו בלחש, מכיון שכל העבור יוצאים ידי חובתן בשמיעה ממנו, הואיל והוא אינו מחוייב בדבר אינו יכול להוציאם ידי חובתן עד שיתחייב כמותם, כלומר שיהיה בן שלוש עשרה²⁷.

אין לקרות²⁸ לתורה רפורמים וקונסרבטיבים שאינם מאמינים בהקב"ה²⁹, שהרי שם הקדוש ברוך הוא הוא אצלם כדברים בעלמא, והוא כמברך בלא שם ומלכות שאינה ברכה.

אולם אם הם מאמינים בה' ובתורתו, רק שהוא עבריין בשביל פרנסתו ושאר תאוות³⁰, מותר להעלותו לתורה, ומ"מ יש למעט כפי האפשר באופן שלא יבוא לידי מחלוקת שצריך להמנע מלכבד עוברי עבירה³¹. אולם כתב הפמ"ג דזהו רק כשנכשל פעם אחת, אבל מומר ורגיל לכך אין להעלות אותו לתורה. וכל שכן שמי שמבטל מצות עשה בפרהסיא, וכגון שאינו מניח מזוזה

²¹ רי"ט ורדב"ז

²² דעת המג"א

²³ דהא כתיב כי את לחם אלהיך הוא מקריב וקטן לאו בר עבודה הוא. ובהידושי הגאון ר' עקיבא איגר דחה זה דהא בעל מום מצוה לקדשו כדאיתא בספרא אף על גב שאינו ראוי גם כן לעבודה. שער הציון שם ס"ק טו. ובספר פשט ועיון הביא מהנהגות הגה"צ הגר"ד בהר"ן שחש לדעת רעק"א שמצווים אנו ב'וקדשתו' גם על כהן קטן שאינו ראוי לעבודה, ועל כן דקדק לכבד עכ"פ כהן קטן בגלילה. וכתב להשיג על כך.

²⁴ מ"ב שם יב

²⁵ מ"ב שם יא בשם מג"א ועולת שבת

²⁶ מ"ב שם יג מהמגן אברהם בשם פוסקים. ועיין בפרי מגדים שהקשה דהא איתא במשנה דקטן קורא בתורה, והיינו מסתמא דהוא עצמו יכול לקרות הפרשה שלו, ואמאי אסרו להיות מקרא, ולפיכך מפקפק הפרי מגדים בעצם דין הוזה. ולעניות דעתי לא קשה מידי, דהתם אצטרופי בעלמא שהקלו להשלים למנין ז' לעלות לתורה, הקלו גם כן שיכול לקרות, מה שאין כן בזה, להיות מקרא הקטן לכל הפרשיות לפני העולים אסור כמו שאסור שיהיו כל העולים קטנים. שער הציון סימן רפב ס"ק מז

²⁷ שמשווא בן י"ג שנה בחזקה שהביא שתי שערות לענין זה. מ"ב שם יג

²⁸ אגרות משה אור"ח ח"ב סי' נ – נא וח"ג סימן יב וסימן בא.

²⁹ וכן אין לענות אמן אחר ברכתם. ולגבי פתיחת הארון וכדומה שאין בזה שום איסור בעצם, מ"מ כיון שהוא דבר שמכבדין בו אין מן הראוי לכבד לבעלי עבירות, והמכבדם בזה ה"ז חנופה ואסור, אמנם במקום צורך גדול והפסד צדקה יש להתיר בשאר כיבודים אך לא בעליה לתורה. שו"ת אג"מ שם.

³⁰ אולם כופר ומומר להכעיס יש לאסור להעלותם לתורה, משום דאין כוונתם ללמד תורת ה' בקריאתם, והוי כקריאת דברים בעלמא ולא כקריאת דברי התורה תורת ה' (שם ח"ב סי' נא)

³¹ אולם בר"ה ויו"כ אפשר דיש להקל כיון שמהרהרים בתשובה. (שם)

הלכות הדף היומי

מסכת מגילה

בפתחי ביתו³², אף שאינו מומר לכל התורה מ"מ אין להעלותו לתורה. ומי שמגלה זקנו בתער
אין להעלותו לתורה³³.

וכל זה בשאר עבירות³⁴, אך אין להעלות לתורה מחלל שבת בפרהסיא³⁵ שנחשב לכופר במעשה
בראשית, וחשיב כמומר לכל התורה כולה³⁶, אבל אם ידוע שמחלל שבת לתיאבון, כגון שהוא
מתפלל ומניח תפילין, ברכתו ברכה ויש לענות אחריה אמן, דכוונתו לשמים.

ו"א³⁷ שמי שהוא פסול לעדות אין ראוי להעלותו לתורה, שהרי תורתנו היא עדות ה' נאמנה.
ו"א³⁸ דאין לחוש לזה שהרי הכל עולים למנין שבעה אפילו אשה וקטן הפסולים לעדות.

כשהקטן³⁹ עולה להצטרף לא יהיה ראשו מגולה מפני כבוד התורה, וכל שכן גדול. וכן קטן וכל
שכן גדול שהוא פוחח כלומר שבגדיו קרועים וזרועותיו וכתפיו מגולין, אסור לקרותו לתורה⁴⁰.

עכשיו בימינו אין נוהגין⁴¹ לקרות הקטן אלא למפטייר, מלבד בתענית ציבור⁴², או בשמחת תורה⁴³
ואף אם אין כהן בבית הכנסת אלא קטן כהן, נוהגים לקרות ישראל במקום כהן, ואין בזה איסור
במה שאין חולקין כבוד לכהונה כמבואר לעיל שאף שמן הדין כהן הקטן יכול לעלות, מכל מקום
אין אנו מחוייבים כלל לכבד כהנים קטנים שמצות עשה של וקדשתם אינה אלא על הגדולים,
שנאמר כי את לחם אלהיך הוא מקריב והקטן פסול להקריב.

ממזר מותר לעלות לתורה שגם לו ניתנה התורה שהרי הוא חייב בכל המצות האמורות בתורה.
ועבד כנעני שלא נשתחרר דינו כאשה שהרי אינו חייב אלא במצות שהאשה חייבת בהן. ואם
אמו ישראלית הרי זה כישראל גמור לכל דבריו⁴⁴.

³² שו"ת בצל החכמה (שם).

³³ שו"ת דובב מישרים (ח"א סכ"ג) בשם המגלה עמוקות פר' קדושים.

³⁴ ובמומר לערלות שאינו נימול נחלקו האחרונים, הג"ר יצחק אלחנן (הובאה תשובתו בצי"ץ אליעזר חלק יא
ס"ט), שו"ת שרידי אש (ח"א סי"א), ושו"ת בצל החכמה (ח"ד ס"ה). כתבו שדינו כמומר לדבר אחר שאינו
מומר לכל התורה כולה ומותר להעלותו לתורה. אולם שו"ת אנ"מ (או"ח ח"ב סל"ג), מנחת יצחק (ח"ד ס"י)
צי"ץ אליעזר (שם). המומר לערלות גרע, כיון שגם בשעת עלייתו לתורה עובר באיסור שאינו נימול. ודעת
האגרות משה שם אין להעלות לתורה אף אב שלא מל את בנו.

³⁵ אגרות משה או"ח ח"ג סכ"ב.

³⁶ בשו"ת יביע אומר (ח"ה או"ח סט"ו) כתב דאם יש חשש איבה יש לעלותו בין הנוספים ויחזרו לקרוא אותה
קריאה עם אדם כשר. אמנם משמעות הפוסקים (שערי אפרים שער א סל"ד ואגרות משה שם) דאסור לקרותו
שאין זה מברך אלא מנאץ.

³⁷ פמ"ג (א"א סי' קמא סק"ח)

³⁸ ביאור הגר"א (שם ס"ו), שאילת יעביץ (ח"ט סי' עט).

³⁹ שו"ע הרב שם ו

⁴⁰ ונפקא מיני גם לימינו לענין מפטייר. שער הציון שם כא

⁴¹ שו"ע הרב שם ז ומ"ב יב

⁴² בתענית ציבור אין קורין לקטן מן הדין, שהרי המפטייר הוא השלישי משלשה קרואים שהם חובה. שערי
אפרים (שער ט ס"ג).

⁴³ שערי אפרים

⁴⁴ שם בשו"ע

הלכות הדף היומי

מסכת מגילה

ה. מפטיר מהו שיעלה למנין שבעה ... מפטיר בנביא צריך שיקרא בתורה תחלה מפני כבוד תורה

המפטיר בנביא צריך שיקרא בתורה תחלה ויברך עליה תחלה וסוף, ואח"כ יפטיר בנביא, כדי שלא יהא כבוד תורה וכבוד נביא שוה אם יקרא בנביא לבדו, כמו שקראו העולים הראשונים בתורה לבדה.

ומעיקר ההלכה שהמפטיר עולה למנין ז', שאם קראו בתורה ששה והמפטיר הוא השביעי די בכך. אך מכיון שיש אומרים בגמ' שאינו עולה למנין ז' הואיל ואינו קורא אלא בשביל כבוד התורה שיהא עורך על כבוד הנביא, בשבת ויו"ט ויום הכיפורים שיכולים להוסיף על מנין העולים, נהגו כל ישראל מדורות הראשונים שהמפטיר אינו מן המנין, ובוה יוצאים לדברי הכל. שלו יהי שעולה מן המנין יכול להחשב המפטיר כעליית "אחרון". אבל בט' באב ושאר תעניות ציבור ויום הכיפורים במנחה, שאין יכולים להוסיף על ג' עליות המפטיר הוא מהג'.

אחר חבור הגמרא⁴⁵ תקנו רבנן סבוראי לומר קדיש אחר שנשלם מנין הקרואים קודם המפטיר, כדי להפסיק בין קריאתם לקריאת המפטיר באמירת הקדיש⁴⁶, להודיע שהמפטיר אינו מן המנין⁴⁷, ולכן הנהיגו⁴⁸ שיגמור השביעי או האחרון כל הפרשה, ויאמרו קדיש והמפטיר חוזר וקורא ג' פסוקים לפחות ממה שקרא כבר הז' או האחרון או שאר העולים.

⁴⁵ שבימי חכמי הגמרא אף להאומרים שהמפטיר אינו עולה למנין, והיה נשלם המנין קודם המפטיר לא היה המפטיר חוזר וקורא איזה פסוקים ממה שקרא השביעי כמו שאנו נוהגים אלא השביעי היה משייר כמה פסוקים בפרשה שיקראם המפטיר ואף שהמפטיר אינו קוראם אלא בשביל כבוד התורה ופסוקים ההם הם חובת היום שחובה לקרותם היום אף על פי כן יכול המפטיר לקרותם שאף שלענין לעלות למנין אין קריאת המפטיר נחשבת הואיל ואינו קורא אלא בשביל כבוד התורה מכל מקום לענין חיוב קריאת כל הפרשה אין מקפידים על כך. שו"ע הרב שם יב

⁴⁶ מ"ב שם יט

⁴⁷ ובברכי יוסף או"ח קמג הביא תשובת הר"י מיג"ש דעיקר הקדיש נתקן להפסיק בין הקריאה בתורה ובין הקריאה בנביא, וכתב לפ"ז שבשני וחמישי שאין מפטירין בנביא א"צ לומר קדיש, ומה שאנו נוהגין לומר קדיש בשני וחמישי אינו אלא מנהג בתראי. אמנם בשערי אפרים פתחי שערים סי' ש"ז סל"ח השיג עליו על פי הטעם שהובא בא"ר דאין לך קריאת פסוקים שאין מקדישין אחר כך. ולפי זה צ"ל שהמשנ"ב כתב כאן טעם תקנת אמירת הקדיש בין קריאה אחרונה למפטיר.

⁴⁸ שהרי אי אפשר שהשביעי ישיר כמה פסוקים בפרשה להמפטיר שאין להפסיק בקדיש באמצע הפרשה שעדיין לא נשלמה חובת היום.

הלכות הדף היומי

מסכת מגילה

זכות אמירת קדיש לאחר קרה"ת, יש אומרים⁴⁹ ששייכת לבעל קורא, ויש אומרים⁵⁰ ששייכת לאבל. ובשערי אפרים כתב דהש"ץ אומר חצי קדיש, ונהגו שאם המשלים יש לו יא"צ ביום זה הוא זוכה באמירת קדיש זה⁵¹, ויש נוהגין שאפילו אם הינו אבל תוך י"ב חודש על אביו ואמו זוכה באמירת הקדיש.

במה דברים אמורים בשבת ויו"ט ויום הכיפורים שהמפטיר אינו מן המנין, אבל בתשעה באב ושאר תעניות ציבור במנחה ויום הכיפורים במנחה שהמפטיר הוא מהמנין אין אומרים קדיש קודם המפטיר שלא להפסיק באמצע המנין וגם באמצע הפרשה.

לפיכך⁵² אם טעה הש"ץ וסיים הפרשה עם הששי ואמר קדיש אין צריך לקרות עוד אחר לשביעי מלבד המפטיר, אלא יקרא עם המפטיר מה שקרא עם הששי ודי בכך, כי העיקר שהמפטיר עולה למנין שבעה⁵³, אבל אם לא אמר קדיש עדיין יקרא עוד שביעי, מלבד המפטיר כדי לצאת אף להאומרים שהמפטיר אינו עולה למנין ז', כמו שנוהגין ולצאת לדברי הכל⁵⁴.

ביום שמוציאים ב' ספרים, כגון ביום טוב⁵⁵, נוהגים להשלים המנין בספר ראשון, ואז לומר הקדיש, והמפטיר קורא בשני⁵⁶.

⁴⁹ מהר"ם מבריסק (ח"א סימן קיח), הליכות שלמה (תפלה פי"ב הלכה כז ודבר הלכה אות לח), משום שהקדיש נתקן עבור נשמות כל המתים שאין מי שיאמר קדיש אחריהם, וכתב עוד דאם העולה אחרון הוא אבל יוכל לאמרו [ויכוין לעילוי נשמת מתו ונשמות שאר כל המתים].

⁵⁰ באלף המנין (על מ"א דיני קדיש שער ג אות ג) כתב בשם שדי חמד (אסיפת דינים מערכת אבילות אות קסג) דמשו"ת תשב"ץ (חלק ג סי' קעא) משמע שהקדיש שייך לאבלים ולא לקורא בתורה, וכתב שם דמשמע דאפילו אם אין האבל עולה לשלישי או לאחרון יאמרנו האבל, ורק אם אין אבל יאמרנו הש"ץ הקורא. וכן העידו משמיה דהחזון איש שקדיש אחר קה"ת לא יאמרנו רק מי שיכול לומר קדיש יתום (אורחות רבינו ח"ג עמ' רטז), וכן הורה הגר"י קנייבסקי (אורחות רבינו ח"א עמוד עב).

⁵¹ וכן כתב במטה אפרים (דיני קדיש שער ג ס"א) דמי שיש לו יארצייט אם הוא עולה לתורה בשלישי בחול או לאחרון בשבת לו שייך הקדיש שאחר קריאת התורה.

⁵² שו"ע ונו"כ שם ו

⁵³ ואף דהגמרא מיירי היכי דשייר להמפטיר פסוקים שלא קראן מתחלה ולכך עולה למנין ובוהו הלא כבר קראן מתחלה ומבואר לעיל בסוף סימן קל"ז דכשהוזר עם אחד מה שכבר קרא לאחר אינו עולה מן המנין הכא שאני כיון דלא אפשר בענין אחר שכבר סיים הפרשה ששייך לשבת זו וכמבואר שם דהיכא דלא אפשר עולה למנין. ביאור הלכה שם

⁵⁴ מ"ב שם לג

⁵⁵ ואין צריך לומר בימים שספר השני אינו אלא מתקנת הגאונים כגון בכל יום טוב שקורין פרשת המוספין בספר ב' וקריאת פרשה זו אינו אלא מתקנת הגאונים כמו שיתבאר בסי' תפ"ח בודאי די במה שקורא אותה המפטיר אף על פי שאינו קוראה אלא בשביל כבוד התורה אלא אפילו בימים שקריאת הפרשה שבספר שני הוא מתקנת אנשי כנסת הגדולה כגון ראש חודש שחל בשבת וד' פרשיות שבחדש אדר אעפ"כ יכול המפטיר לקרותה אף על פי שאינו קוראה אלא בשביל כבוד התורה שהרי קריאת הפרשה בכל שבת היא מתקנות משה רבינו ע"ה ואעפ"כ היה המפטיר משלימה בימי חכמי הגמרא. שו"ע הרב שם יג

⁵⁶ ואין נוהגין שהאחרון מהמנין יקרא בספר שני והמפטיר יחזור ויקרא מה שקרא האחרון לפי שלא רצו לנהוג לכפול פרשה אחת ולברך עליה ב' פעמים שלא לצורך.

הלכות הדרף היומי

מסכת מגילה

וביום שמוציאין ג' ספרים⁵⁷, אזי ג"כ המפטיר בלבד קורא בפרשה אחרונה, והכל עולים בב' ספרים הראשונים, ואחריהם אומרים קדיש קודם המפטיר, להפסיק בין קריאתם לקריאת המפטיר שקריאתו אינו אלא בשביל כבוד התורה. אבל קודם הקריאה בספר ב' אין נוהגים לומר קדיש אף אם כבר נשלמו מנין הקרואים בספר אחד, והקורא בספר ב' הוא נוסף על המנין⁵⁸.

קטן היודע למי מברכין יכול לעלות למפטיר, אין צריך לומר בשבת שהמפטיר אינו אלא חוזר וכופל מה שקרא השביעי אלא אפילו בפרשת המוספין וראש חודש שחל בשבת וד' פרשיות יכול לעלות אם יודע למי מברכין⁵⁹, ויש להחמיר להעלות רק קטן שיהיה יכול לקרות מלה במלה עם הש"ץ מתוך הכתב⁶⁰. ויש מחמירין⁶¹ שלא לקרות לקטן לפרשת זכור וכן לפרשת פרה שי"א שגם היא מדאורייתא⁶². וביום א' של שבועות שקורין המרכבה למפטיר וכן בשביעי של פסח שקורין השירה ובשבת שובה ג"כ נוהגין שאין קורין אותו לכתחלה למפטיר.

מוטב⁶³ לקרוא⁶⁴ למפטיר מי שעדיין לא עלה לתורה בקריאה זו, ולכן אם רוצים לכבד את הרב או אדם אחר במפטיר כגון בשבת שובה וכדומה, לא יכבדוהו בעלייה אחרת ואפילו לא בהוספה⁶⁵. אולם אם לא נמצא בבית הכנסת מי שיוודע להפטיר בנביא⁶⁶, אלא אחד מאתם שעלו כבר לקרות בתורה, אם כבר אמרו קדיש, אפילו אם קרא זה עתה שביעי⁶⁷, כשעולה להפטיר בנביא צריך לחזור ולקרות בתורה תחלה מפני כבוד התורה, ולברך עליה תחלה וסוף ואין די במה שקרא כבר מקודם.

אבל אם נודע קודם שאמר קדיש לא יאמר הקדיש מיד אלא השביעי יפטיר בנביא. ואין צריך לחזור ולקרות בתורה פעם ב', ואחר ההפטרה וברכותיה יאמרו קדיש.

⁵⁷ כגון ראש חודש טבת שחל בשבת, שצריך לקרות פרשת השבוע, ופרשת ראש חודש, וענין של הנוכה, וכן בשמחת תורה שצריך לקרות פרשת וזאת הברכה, ובראשית, ופרשת המוספים

⁵⁸ מ"ב שם כב

⁵⁹ ואף על פי שפרשת זכור היא חובה מן התורה שישמענה כל אדם מישראל, והקטן שאינו מהוייב בדבר אינו יכול להוציאם ידי חובתו, מכל מקום עכשיו הרי הש"ץ קורא בקול רם ומשמיע לצבור ומוציאם ידי חובתו.

⁶⁰ מ"ב שם כג

⁶¹ ביאור הלכה שם סעיף ד

⁶² וכן הסכים בא"ר ודה"ח

⁶³ ובתשובת פרה שושן העלה לעיקר דהקטן לא יקרא בד' פרשיות והביאו בחידושי רע"א. מ"ב שם

⁶⁴ שו"ע ונו"כ שם ה

⁶⁵ רמ"א שם

⁶⁶ מ"ב שם לא

⁶⁷ ה"ה בשבת של חזון אפילו נמצא מי שיוודע להפטיר בנביא רק שלא ידע לקונן כנהוג ג"כ דינא הכי. מ"ב שם כז

⁶⁸ אולם אם יש אחר עדיף שיפטיר הוא מהשביעי, וביום שמוציאין ב' ס"ת וקראו ז' בראשונה, ושניה למפטיר ואין נמצא שם מי שיוודע להפטיר, אסור לקרוא לשביעי לס"ת שניה משום פגמו של ס"ת ראשונה, אבל אותם הקודמים י"ל דשרי ביאור הלכה שם סעיף ה

הלכות הדרף היומי

מסכת מגילה

מי שעלה לקרות בתורה והלך לבית הכנסת אחר, וקראוהו לעלות שם ונודמנה לו אותה פרשה שקראה כבר, צריך לחזור ולברך עליה תחלה וסוף⁶⁸.

ו. המפטיר בנביא לא יפחות מעשרים ואחד פסוקין כנגד שבעה שקראו בתורה

מפטירין בנביא⁶⁹ מענינה של פרשה, והמפטיר בנביא לא יפחות מעשרים ואחד פסוקים בשבת, ששבעה עולים לקרות בתורה, וצריך שיפטיר בנביא ג' פסוקים כנגד כל אחד מהעולים,

וטעם הדבר⁷⁰ מפני שפעם אחת גזרו שמד על ישראל שלא יקראו בתורה וקראו בנביאים מענין הפרשה שבעה כנגד השבעה שהיו צריכים לקרות בתורה, ולא היו פוחתין מג' פסוקים לכל אחד כמו שאין פוחתין בתורה, והרי בין כולם כ"א פסוקים, ואח"כ כשבטלה הגזרה וחזרו לקרות בתורה, התקינו שיחא אחד קורא בנביא מענין הפרשה כ"א פסוקים בשבת.

ביום טוב די בחמישה עשר פסוקים כנגד ה' העולים בתורה.

ותקנו⁷¹ שיברך המפטיר ז' ברכות כנגד שבעה שקראו בתורה. שתי ברכות שבירך על התורה שקורא קודם שיפטיר בנביא, וחמש ברכות מברך על ההפטר, אחת מלפניה, וד' לאחריה.

ואין לענות אמן אחר אמת ועדק שאין שם סיום הברכה, ומפני שהרבה טועים לענות שם אמן, לכן טוב למפטיר שלא לעשות שם שום הפסק כלל, למען ידעו שאין שם סיום ברכה.

כתב הלבוש "תמהתי על שלא ראיתי נוהגין לכתוב ההפטרות כדין ספר כי היה נ"ל שאין יוצאין כלל בקריאת ההפטרות בחומשים הנדפסין כיון שאין נכתבין בכל הלכות הס"ת או מגילה" והאחרונים יישבו המנהג. אך כתבו שצריך לקרוא מתוך נביא שלם הנדפס⁷², ולא מתוך הפטרה לבד הנדפסת בחומש. אולם בקהילות רבות סמכו על דעת השו"ע הרב⁷³ שלא נתקנה הפטרה כלל לקרוא מן הספר, וקוראים מתוך חומש.

⁶⁸ מ"ב שם לב

⁶⁹ שו"ע ונו"כ רפד א

⁷⁰ מ"ב שם ב

⁷¹ מ"ב שם ב

⁷² אף דבפרי מגדים כתב תנ"ך, לאו דוקא הוא. שער הציון שם ס"ק ב

⁷³ ודעת השו"ע הרב שם ד שאין מקפידין בהפטרות על ספר כלל אלא די בפרשה שמפטירין בה כדי שלא יקרא בעל פה דברים שבכתב. שההפטרות לא נתקנה כלל שיקראוהו בספר כשר כמו שתיקנו בקריאת התורה לקרות בספר תורה כשר אלא שאסור לקרותה על פה.

הלכות הדרף היומי

מסכת מגילה

אם אין להם רק הפטרה הנדפסת בחומש יש לסמוך להקל שלא לבטל קריאת הפטרה.

לכתחלה בודאי ראוי ונכון שיהיה לכל צבור נביאים שנכתבין בקלף כדן, שאז גם השמות נכתבים בקדושה משא"כ כשהוא על הנייר הנדפס, וכן הנהיג הגר"א בקהלתו וכעת נתפשט זה בהרבה קהלות ישראל ואשרי חלקם⁷⁴.

לא נתקנה ההפטרה אלא בעבור אחר שקראו בספר תורה, אבל אם לא קראו בספר תורה אלא בחומש בלא ברכה לא יאמר ההפטרה עם ברכותיה, אבל בלא ברכותיה יכולים לאמרה, ונכון הדבר שיאמרוה שלא תשתכח להם תורת ההפטרה, אבל אם קרא בספר תורה פסול יאמרו ההפטרה עם ברכותיה⁷⁵.

דף כג:

ז. שאני התם דסליק עניינא

למרות שהמפטיר בנביא לא יפחות מעשרים ואחד פסוקים בשבת, וביום טוב די בחמישה עשר. אם נשלם הענין בפחות מעשרים ואחד פסוקים או בפחות חמש עשרה, כגון פרשת (הושע יד פסוק ב – י) שוּבָה שהיא קטנה, או כגון פרשת (ירמיהו ז פסוק כא – כח) עלוּתֵיכֶם סָפוּ על זְבֻחֵיכֶם⁷⁶ וגו' אין צריך להשלים מענין אחר לא שמלפניו ולא שמלאחריו.

ח. אין פורסין על שמע ואין עוברין לפני התיבה

נחלקו הראשונים מהו "פורס על שמע".

דעת הרמב"ם והגאונים⁷⁷ ש – "הפורס⁷⁸ על שמע", הוא ש"ץ הבא להוציא אחרים בקריאת שמע וברכותיה, שאומר קדיש וברכו, ומברך ברכות שמע,

⁷⁴ מ"ב שם א. ומיהו אין למחות ביד הנהגיין להקל, דהוא בכלל עת לעשות לה, שקשה לכל צבור לכתוב נביאים בקלף כדן, אבל בודאי הצבור שהיכולת בידם, יש להם לכתוב נביאים כדן, ובפרט בימינו שמפורין הרבה כסף על תכשיטי בית הכנסת שאין נחוץ כל כך, וכונתם לשם שמים כדי לקיים זה אלי ואנוהו, בודאי מצוה להתנאות בכתיבת נביאים הקדושים. שער הציון שם ס"ק ד

⁷⁵ מ"ב שם ג

⁷⁶ הפטרת פרשת צו, אמנם מנהגנו לקרוא עד פרק ח פסוק כג

⁷⁷ רמב"ם הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק ח הלכה ה' וז"ל "וכן לא יהיה אחד מברך ברכת שמע והכל שומעים ועונין אחריו אמן אלא בעשרה, וזה הוא הנקרא פורס על שמע".

⁷⁸ ופורס הוא לשון פרוסה והצעה והוא כנוי לכל מה שפורס ומסדר לפני קריאת שמע (ואהריה) דהיינו קדיש וברכו וברכות קריאת שמע כי הוא יברך הזוכה תרגומו ארי הוא יפרוס זבחה.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרג היומי

מסכת מגילה

והם שומעין ועונין אחריו אמן, ויוצאים ידי חובתן, ואין עושין כן אלא אם יש עשרה⁷⁹. ותקנו כן כדי להוציא את מי שאינו בקי כמו שתקנו בתפלה.

אבל עכשיו שכולם בקיאים וכל אחד מברך לעצמו, די בקדיש וברכו בלבד, וכל אחד מברך לעצמו אח"כ ברכות קריאת שמע.

דעת רש"י ותוס' ועוד ראשונים ש"הפורס על שמע" הוא מי שאינו אומר את כל ברכות קריאת שמע מלשון "פרוסה". והוא באופן שיחידים⁸⁰ שהתפללו כל אחד בפני עצמו, ולא שמעו לא קדיש ולא קדושה, אם יש שם עשרה, ויש אחד מהם שעדיין לא התפלל⁸¹, עומד אחד מהם ואומר מקצת פסוקים⁸² וחצי קדיש, וברכו, וברכה ראשונה של קריאת שמע ברכת יוצר אור פעם נוספת⁸³, ושאר הצבור שומעין ועונין אמן, וזהו הנקרא בלשון חכמינו "פורס" על שמע⁸⁴, וי"א⁸⁵ שגם אם כולם התפללו אך לא שמעו קדיש וכו' מצטרפים לפרוס על שמע⁸⁶.

ודעת הרמ"א שבימינו שעונים על ברכו "ברוך ה' המבורך" וכו' הפורס על שמע אינו אומר ברכת יוצר, אלא רק קדיש וברכו⁸⁷.

⁷⁹ ולפיכך לא היה יכול קמן לפרוס על שמע שכל שאינו מחויב אינו מוציא ידי חובה

⁸⁰ שו"ע ונו"כ ס"א

⁸¹ הדרב"ז בסימן רמ"א ח"ד וז"ל אם התפללו בעשרה כ"א ביחודי פרח מינייהו קדיש וקדושה כדאמרין גבי ברכת המזון בשו"ע סימן קצ"ד סעיף א, וכיון דפרח מינייהו אף על גב שאח"כ נתחברו עשרה אינם יכולים לחזור ולהתפלל בקדיש וקדושה ואם חזרו והתפללו הוי ברכה לבטלה עיי"ש והובא דבריו בקיצור במ"א ובספר מגן גיבורים ובח"א הביאו דבריו להלכה. ובתשובת ח"ס הא"ח סימן י"ז כתב דכן עמא דבר כהרדב"ז. אכן גם להרדב"ז אם יש אחד מהם שלא התפלל עדיין יכול לפרוס על שמע וגם לירד לפני התיבה דבכה"ג לא שייך פרח חובת תפלה מינייהו דהרי בשביל עצמו אומר וכ"כ המגן גבורים בסימן קכ"ד וה"ה דאחד מאותם שכבר יצאו יכול לפרוס על שמע ולירד לפני התיבה בשבילו וכדלקמיה בשו"ע דכיון דיש עכ"פ אחד שלא יצא עדיין ידי תפלה כל ישראל ערבים זה בזה. מ"ב שם א

⁸² כי לעולם אין אומרים קדיש בלא תהלה שלפניו, לעולם לא תמצא קדיש בלי פסוקים שלפניו אם לא הש"ן אחר חזרת התפלה או בלחש בערבית שהקדיש קאי על התפלה רמ"א ומשנה ברורה סימן נד ס"ק ח ומ"ב כאן ס"ק ב

⁸³ ואע"ג שאין צריך להוציא אחרים בברכת יוצר אור, ס"ל להמחבר דאומר יוצר אור משום שלא יהיו נראין ככופרין ח"ו שהוא אומר להם שיברכו ואין אחד מהם שיברך לכך אומר יוצר אור ובקול רם והאחרים שומעים והשומע כעונה. מ"ב שם ג

⁸⁴ פורס מלשון התיבה כמו פרוסה שאין אומרים אלא מקצת מברכותיה.

⁸⁵ דעת המחבר שם ובתשובת הרמ"ע סימן פ"ד ובדרך החיים בדיני ברכו אות ג' משמע דפוסק כהשו"ע.

⁸⁶ ואם היו פחות מששה שהתפללו יחד שמונה עשרה, אבל היו שם בעת תפילתם עשרה אנשים, חל עליהם חיוב קדושה, לכו"ע ורשאים לחזור הש"ן, וכן ששה שמתפללים בצירוף ארבעה אך לא עמדו יחד לשמונה עשרה אלא זה הקדים וזה אחר.

⁸⁷ דכיון שעונים ברוך ד' המבורך לע"ו תו לא מחזי ככופר מידי דהוי אברכת התורה ועיין בא"ר ובמגן גיבורים שהסכימו ג"כ לזה. מ"ב שם ד

הלכות הדרף היומי

מסכת מגילה

ולאחר שסיימו ברכת יוצר אור, אומר ברכת אבות, וגבורות, וקדושה, ואתה קדוש, או לדור ודור וכו' לנוהגים כן תמיד בחזרת הש"ץ⁸⁸. ומסיים את המשך תפילת העמידה בלחש⁸⁹, וזה נקרא "עובר לפני התיבה". ואין עושים דברים אלו בפחות מעשרה מפני שהם דברים שבקדושה.

ואם עדיין יש עשרה כשגמר שמו"ע י"א שיכול לומר חצי קדיש וגם קדיש תתקבל אחרי "ובא לציון" וכל הקדישים שאחר התפילה⁹⁰, אמנם למעשה שב ואל תעשה עדיף, כי מצינו חולקים לענין אמירת 'קדיש תתקבל' לאחר תפילת יחיד או יחידים (פחות מששה), ואם כי קדיש שלם בלא תתקבל לכו"ע רשאים לומר דלא גרע ממה שנוהגים לומר לאחר אמירת פרקי תהילים וכדו'. מכל מקום גם מזה נכון לימנע, דהא צריך שיהיו עשרה שיאמרו הפסוקים עמו (או עכ"פ ישמעו), ובדרך כלל קשה ליחיד להטריח הציבור בשבילו, ולכן גם במנחה וערבית לא יאמר 'קדיש' אחר גמר תפילתו ולא קודם ברכו דלפני תפילת ערבית, וכן עמא דבר, אך כאמור מדינא רשאי בכך אם הציבור משתתף עמו.

והיורד לפני התיבה אין לו להתפלל בלחש תחלה⁹¹, אלא א"כ יש ששה שהם רוב מנין, שלא התפללו עדיין שאז הם כמו צבור גמור, ומתפללים בלחש תחלה ואח"כ חוזר אחד מהם התפלה בקול רם, אבל בפחות מששה שלא התפללו לא יתפלל הש"ץ בלחש תחלה, אפילו הש"ץ הוא מאותן שלא התפללו עדיין, אלא יתחיל מיד בקול רם שהרי עיקר הכוונה הוא בשביל הקדושה.

השומעים רשאים ללכת לדרכם אחר קדושה⁹², כיון שכבר התפללו, אבל העובר לפני התיבה צריך לגמור כל התפלה, אף על פי שכבר התפלל לעצמו, מכיון שאסור להפסיק בתפלת י"ח⁹³.

⁸⁸ ס' הליכות שלמה פ"ט אות י' בשם הגרש"ז אויערבאך זצ"ל, כי נוסח זה נקבע כשאומרים קדושה אף על פי שאין בו כל דיני חזרת הש"ץ, וכ"כ בס' תפילה כהלכתה פ"ג הע' נ"ו בשם הגר"י מרצבך זצ"ל. אמנם דעת ערוה"ש הכא סעי' ט' שיאמר אתה קדוש

⁸⁹ ולא יאמר בקול רם אלא עד האל הקדוש ולא יותר שלא התירו להשמיע קולו בתפלתו אלא בחזרת הש"ץ בלבד וזה אינו ש"ץ כיון שאינו רשאי לחזור התפלה, ואינו מתפלל אלא פעם אחת בשביל חובת עצמו בלבד ⁹⁰ מ"ב שם יז אולם קדיש תתקבל בהנ"ח חכמת שלמה על שו"ע סי' נ"ה, ובשו"ת מהרש"ם ח"ד סי' קכ"ג ס"ל שרק אם הציבור ולכל הפחות ששה מהם גם לא שמעו קדיש תתקבל, רשאי הוא לומר ועיין שו"ת לבושי מרדכי ח"ב סי' י"א, דלא נתקן קדיש תתקבל אלא בציבור שהתפללו.

⁹¹ מ"ב שם א, ה

⁹² מ"ב שם יב

⁹³ שאינו דומה לברכות קריאת שמע שהוא מפסיק בהן ואינו אומר אלא ברכת יוצר אור בלבדה, לפי שברכות קריאת שמע אין להם סדר שסדרן אינו מעכב לפי שאינן נתלות זו בזו לכן רשאי להפסיק ביניהם אם כבר יצא ידי חובתו אבל ברכות התפלה יש להם סדר שתקנו לסדרן זו אחר זו ואם שינה סדרן צריך לחזור לראש לסדרן על הסדר לפי שכולן נתלות זו בזו כסדר שקבעו חכמים לפיכך כיון שהתחיל במקצתן צריך לגמור את כולן כמו שהן סדורות זו אחר זו אף על פי שכבר יצא ידי חובתו

הלכות הדף היומי

מסכת מגילה

ואם לא היה כלל מנין ביישוב זה והתפללו ביחידות ועתה הצטרפו יחד עשרה, ואחד לא התפלל או במקום שיש אחד שאינו בקי אפשר שיכול אחד לפרוס על שמע ולהתפלל בלחש ואז לירד לפני התיבה⁹⁴.

המנהג בימינו שהש"ץ אומר ברכו בכל יום אחר קדיש האחרון, כדי להוציא מי שמתאחר לבא לבית הכנסת ולא שמע עדיין ברכו, ועריך שיהיו עשרה⁹⁵, ואף אם אירע שלא בא אדם לבית הכנסת אחר ברכו, אין מדקדקים בכך⁹⁶, לבד משבתות ויו"ט⁹⁷. והנהגים על פי האר"י ז"ל אומרים תמיד "ברכו" אחרי התפילה⁹⁸, כי הוא מסדר התפילה, ורשאי היחיד להשלים 'ברכו' גם לאחר התפילה.

מי שנתאחר לבא לבית הכנסת ולא שמע קדיש וברכו וקדושה, ורוצה לפרוס על שמע או לירד לפני התיבה, אף על פי שיש בבית הכנסת עשרה, צריך לחזור אחר ששה שלא שמעו עדיין, דהיינו חמשה והוא, כדי שיהיו רוב המנין מאותם שלא שמעו. ואם כולם שמעו כל שיש עשרה, פורס על שמע ואומר לאחר פסוקי דזמרה וישתבח, קדיש וברכו. וכשיגיע לעמידה ירד לפני התיבה ויאמר ג' ברכות ראשונות וקדושה בקול רם ומשיך בלחש כנוצר.

ואם חושש שמא לא יהיו עשרה בבית הכנסת כשיגיע לתפלה, ידלג בפסוקי דזמרה ויאמר רק ברוך שאמר אשרי וישתבח⁹⁹, ואם חושש שלא ימתינו גם לכך יש מתירין שיפרוס ויעבור לפני התיבה להתפלל שמונה עשרה מיד, ואח"כ יקרא קריאת שמע וברכותיה ולא יחזור להתפלל¹⁰⁰, ואין להקל בזה לכתחלה¹⁰¹ אלא יאמר קצת פסוקים ויאמר קדיש וברכו בקול רם, וילכו לדרכס, וימשיך ויתפלל כסדר מברוך שאמר¹⁰² ויסמוך גאולה לתפלה, ואם יהיה עשרה בבית הכנסת

⁹⁴ ועיין חזו"א או"ח יט ז

⁹⁵ ומנהג קדום היה לומר אחר תפילת לחש קודם חזרת הש"ץ להוציא את אלו שלא שמעו. כדי שיאמר הקדיש על תפלת י"ח אבל אח"כ לא שייך לומר קדיש אם לא אמר תחלה מקצת פסוקים משנה ברורה סימן נד ס"ק ח

⁹⁶ הפמ"ג יישב המנהג משום דאין פנאי לבקש איש יודע בין תפלת ח"י בלחש אבל ודאי אם יש פנאי ויש מי שיודע ולא התפלל ראוי שהוא יפרוס. מ"ב סט יא. ועתה חדשים מקרוב באו שפורסין שמע אחר קדיש בתרא ואומרים שנית קדיש ואינו נכון דמה ענין לומר שני קדישים סמוכין זה לזה ועכ"פ יש ללמדם שיאמרו מקצת פסוקים בין שני קדישים. משנה ברורה סימן נד ס"ק ח

⁹⁷ ואין לבטל מנהגם בבית הכנסת מפני המחלוקת, אבל בבית המדרש שאין לחוש למחלוקת יש לנהוג שלא יאמר הש"ץ ברכו, אלא א"כ בא אחד אחר ברכו.

⁹⁸ שע"ת סי' רפ"ו סק"ה, וכה"ח סי' קל"ג סק"א, וכאן כה"ח סט ס"ק יד

⁹⁹ ביאור הלכה סט א שם ד"ה שישלים

¹⁰⁰ ואף על פי שאינו סומך גאולה לתפלה אין בכך כלום הואיל וכוונתו לומר קדושה בעשרה.

¹⁰¹ מ"ב סט יג

¹⁰² בביאור הלכה שם הסתפק "אך צ"ע קצת מה יעשה אח"כ אם טוב יותר לדלג לגמרי ויתחיל תיכף אחר הברכו מיוצר אור דהוה פריסת שמע המעולה כשאומר תיכף יוצר אור אחריו כידוע או דיתחיל אח"כ מב"ש ועיין לעיל בסימן נ"ד מה שכתבנו בשם האחרונים דב"ש וישתבח היא תקנה קדומה מאוד ע"כ לכאורה טוב יותר שיתחיל אח"כ מברוך שאמר"

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת מגילה

כשמגיע לישתבחה, יכול לחזור ולומר ברכו¹⁰³, ואם יהיו עשרה כשהגיע לתפילת עמידה יאמר ג' ברכות וקדושה.

יש אומרים שפורסין על שמע בערבית, כמו בשחרית, ואע"ג שאין אנו נוהגין כן¹⁰⁴, אם אחד רוצה להחמיר על עצמו ולא שמע ברכו וקדיש, יפרוס בערבית, אם יש עשרה, ויאמר ברכו, וברכות קריאת שמע, וקדיש¹⁰⁵.

אסור לש"ץ או לאחר להפסיק בין גאולה לתפלה של שחרית או בקריאת שמע וברכותיה כדי לומר ברכו לאותם שבאו לבית הכנסת לאחר שענו הקהל קדיש וברכו, אבל אם עדיין לא התחיל ברכת יוצר אור¹⁰⁶, חוזר ואומר ברכו פעם שנית בשביל אותם שבאו לאחר שענו הקהל ברכו, אבל בין גאולה לתפלה של ערבית כלומר לאחר ברכת השכיבנו, מותר להפסיק להוציא אחרים ידי חובתן בברכו¹⁰⁷, ובימינו סומכים על ברכו שאומרים אחר קדיש בתרא.

ולדברי הכל א"צ שמי שלא שמע יפרוס בעצמו, אלא אפילו מי ששמע כבר יכול לפרוס ולעבור לפני התיבה בשבילו, כמו שהוא בכל המצות התלויות בדבור או בשמיעה שכל מי שמחוייב בדבר אף על פי שיצא כבר ידי חובתו יכול להוציא אחרים ידי חובתן, שיאמר הוא והם ישמעו ממנו ששומע כעונה.

ט. ואין נושאים את כפיהם

מצות עשה מן התורה שיברכו הכהנים את ישראל בכל יום בנשיאת כפים¹⁰⁸, ואין נשיאת כפים בפחות מעשרה¹⁰⁹, ולפיכך גם אם היו עשרה, כשהתחיל הש"ץ י"ת, ואח"כ יצאו מקצתן אף על פי שהוא גומר כל התפלה,

¹⁰³ ואף על פי שכבר שמע וענה עם הצבור (וגם הם שמעו וענו), מכל מקום כיון שעכשיו הוא בא לסמוך ליוצר אור יכול לחזור ולאמרו

¹⁰⁴ כיון שאין קדיש קודם ברכו משנה משום ברכו לחודיה לא קפדינן כ"כ ואף על גב דבקצת מקומות אומרים ג' פסוקים וקדיש קודם ברכו בערבית זהו רק מנהג בעלמא ולא קפדינן בהאי קדיש משא"כ קדיש שאחר ישתבחה שחרית שהוא מנהג קדמונים קפדינן טפי. מ"ב שם ז

¹⁰⁵ מ"ב שם ו

¹⁰⁶ מ"ב שם יד

¹⁰⁷ אבל באמצע הברכות לא יפסיק. מ"ב שם טו

¹⁰⁸ כתב בספר הרדים מ"ע לברך כהן את ישראל שנאמר כה תברכו את בני ישראל וישראל העומדים פנים כנגד פני הכהנים בשתיקה ומכוונים לבם לקבל ברכתם כדבר ה' הם נמי בכלל המצוה עכ"ל והביאוהו האחרונים. ביאור הלכה סימן קכח סעיף א

¹⁰⁹ ש"ע ונו"כ קכח א, והטעם משום שהוא דבר שבקדושה והר"ן כתב דלא מיקרי דבר שבקדושה כ"א קדיש וקדושה וברכו. ומה דצריך עשרה בנ"כ הוא משום דילפינן גז"ש דכתיב כה תברכו את בני ישראל ולהלן כתיב ונקדשתי בתוך בני ישראל. ואפילו לדידי' רק אסמכתא הוי ומדרבנן. ביאור הלכה שם ד"ה אין, בשם הפמ"ג

הלכות הדרף היומי

מסכת מגילה

אין שם נשיאת כפים¹¹⁰, שמצות עשה בפני עצמה היא, אלא שקבעוהו חכמים בתפלה.

אבל אם היו עשרה כשהתחילו הכהנים לברך, ואח"כ יצאו מקצתן גומריין ברכתם, והוא שנשתיירו רובן.

והכהנים עולים למנין עשרה או רוב עשרה, לפי שגם הם בכלל הברכה שנאמר ואני אברכם כלומר לכהנים¹¹¹, ואפילו ט' כהנים וישראל אחד, מברכים אותו שברכת כהנים נאמרת בלשון יחיד יברכך וגו'.

י. ואין קורין בתורה ואין מפטירין בנביא

אין קורין¹¹² בתורה ואין מפטירים בנביאים, בפחות מעשרה¹¹³ גדולים בני חורין, שמקשיבים לקריאה¹¹⁴, אבל קטנים מתחת לגיל שלוש עשרה, אינם מצטרפים אפילו אם יש שבעה גדולים¹¹⁵, וגם בעשרה גדולים אם רובם כבר שמעו את הקריאה אינם מצטרפים¹¹⁶. ולכתחילה יש לחזור דוקא אחרי עשרה שלא שמעו¹¹⁷. אולם אם קוראים על סדר התפילה, גם אם שמעו כבר מצטרפים¹¹⁸.

¹¹⁰ ביאור הלכה שם ד"ה בפחות מהר"ן במגילה והובא בסימן נ"ה בב"י וכו"כ בשכנה"ג הובא בבה"ט.

¹¹¹ מ"ב שם ב

¹¹² שו"ע ונו"כ קמ"ג א

¹¹³ דהוא דבר שבקדושה דמבואר להלן מגו"ש שצריך עשרה. מ"ב שם א

¹¹⁴ דקה"ת חמיר טפי דהא בעניננו מבואר להדיא בבה"ג ורי"ף דבעינן עשרה דצייתי ולא מצטרף במה שאחד יושב ועוסק אפילו בד"ת ומזה באמת נפשט ספיקא דפמ"ג שהבאתי לעיל במ"ב סימן נ"ה סקל"ג שמסתפק לענין קה"ת אם ישן מהני ומדברי בה"ג ורי"ף משמע דלא מהני. ביאור הלכה סימן קמו סעיף ב

¹¹⁵ ואף על גב דקמ"ן משלים למנין שבעה קרואים בדלעיל, מ"מ אינו משלים לקריאה בעשרה. מ"ב שם ב

¹¹⁶ עיין בח"א כלל ל"א סי"א שנסתפק אם יש איזה בני אדם שלא שמעו הקריאה אם מותר לקרות עוד הפעם בשבילם דאפשר דלא תקנו אלא כשכל העשרה הם חייבין בקריאה והראני גדול אחד שמפורש בר"ן רפ"ק דמגילה בסוגיא דמגילה בזמנה קורין ביחיד דברובן שלא קראו סגי. ביאור הלכה שם ד"ה בפחות מ"י וכן באשל אברהם בומשאטש סוס"י פ"ט, שו"ת מהרש"ם ח"א סי' קע"ה וח"ב סי' צ"ז, שו"ת לב חיים ח"ב סי' כ"ה, שו"ת לבושי מרדכי ח"א סי' ל"ט וח"ד סי' ל"ז, שו"ת קרן לדוד סי' ט"ז, שו"ת הר צבי ח"א סי' נ"ב ועוד, עיין שו"ת יבי"א ח"ה סי' י"ד ושו"ת משנה"ג סי' י"ז, ובכה"ח סק"ג כותב בשם שו"ת לב חיים (למהר"ח פאלני זצ"ל) ח"ב סי' כ"ה להצריך רובא דמינכר דהיינו ז' אנשים שלא שמעו, אך כל הפוסקים הנ"ל כתבו מפורש להתיר בו' שלא שמעו.

¹¹⁷ שכן דעת הערוה"ש סי' ס"ט סעי' י"ד, שו"ת בנין שלמה סי' ל"ה, שו"ת אנ"מ ח"א סי' כ"ה, ובס' אמרי דוד סי' כ"ב מביא שהגר"ח מבריסק זצ"ל הקפיד שיהיו עשרה שעדיין לא שמעו קריאה"ת, כי חששו לדעה האומרת שאין חל כלל חיוב קריאה על יחידים אלא על עשרה אנשים הנמצאים יחד שלא שמעו שו"ת תורת יקותיאל סי' נ"א, שו"ת לבושי מרדכי ח"א סי' י"ט, דלא כערוה"ש סי' ס"ט סק"ח,

הלכות הדף היומי

מסכת מגילה

ואם התחילו את הקריאה בעשרה ויצאו מקצתן עד שנשארו ששה¹¹⁹, גומרים בחול כל השלשה עליות, וביו"ט חמשה¹²⁰, ובשבת כל השבעה קרואים¹²¹, אבל לא יוסיפו על זה, ואומרים קדיש שאחר הקריאה¹²². אולם אם רק אמרו ברכו, אין זה נחשב להתחלה¹²³.

גם אם התחילו הקריאה מכיון שאין עשרה כשמגיע לסוף הפרשה, למפטיר לא יקרא, שהוא ענין אחר ואינו נגרר אחר קריאת התורה וכ"ש שלא יפטיר אח"כ בנביא. ויש שכתבו שמ"מ טוב לומר הפטרה בנביא בלא ברכותיה.

וכן בהפטרה¹²⁴ אם התחילו ברכות של הפטרה בעשרה, ויצאו מקצתן גומרין לומר ההפטרה עם ברכותיה, שאחר כך.

אך אם עדיין לא התחילו הברכות, אף שקרא בתורה למפטיר וברך לאחריה בעשרה, ויצאו אחר כך מקצתן, לא יאמר הברכות כלל, רק יקרא ההפטרה בלא הברכות¹²⁵.

על היוצאין בקריאה נאמר (ישעיהו א פסוק כח) וְעִזְבִי יְקִיָּק וְכָלוּ וְאִף בֵּין גְּבֵרָא לְגְבֵרָא אֲסוּר, וכי מותר לצאת בין גברא לגברא היינו דוקא בנשארו עשרה¹²⁶.

בני ארץ ישראל אינם מצטרפים להיות עשרה עם בני חו"ל לקריאה ביום טוב שני של גלויות¹²⁷, אולם אם חייבים הם בקריאה כגון שהוא שבת, חוה"מ, שני וחמישי, מצטרפים למרות שחייבים בקריאה שונה.

יא. ואין עושין מעמד ומושב ואין אומרים ברכת אבליים ותנחומי אבליים

עושין מעמדות¹²⁸ למת במשך זמן הלוכו לבית עולמו. ואין עושין מעמדות בפחות מעשרה¹²⁹, ובכל מעמד אומרים משנה מאבות פרק ג משנה א

¹¹⁹ אבל אם נשארו פחות משה אין גומרין. מ"ב שם קמג ה

¹²⁰ ארבעה יקראו בספר הראשון והחמישי בספר השני את מוספי היום. כה"ח סק"ה, ועיי"ש דבשבת הנוכה ור"ח יקראו חמשה בפרשת השבוע והשישי בשל ר"ח והשביעי בשל הנוכה

¹²¹ ביאור הלכה שם ד"ה ויצאו

¹²² מ"ב שם ו

¹²³ מ"ב שם ד

¹²⁴ מ"ב קמג ו

¹²⁵ שער הציון שם ס"ק ה

¹²⁶ מ"ב שם ה

¹²⁷ שו"ת לב חיים (למהר"ח פלאני זצ"ל) ח"ב סי' כ"ה, שו"ת הר צבי ח"א סי' ע"א, סי' יום טוב שני כהלכתו פ"ט הערה ח' בשם הנרש"ז זצ"ל,

¹²⁸ גשר החיים ח"א יד ג

¹²⁹ טור יו"ד שעו

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרה היומי

מסכת מגילה

"עקביא בן מהללאל אומר הסתכל בשלשה דברים ואי אתה בא לידי עבירה דע מאין באת ולאן אתה הולך ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון מאין באת מטפה סרוחה ולאן אתה הולך למקום עפר רמה ותולעה ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא". ואח"כ אומרים שתי פסוקים מצידוק הדין¹³⁰ (דברים לב פסוק ד) הצור תמים פֶּעֱלוּ כִּי כָל דְּרָכָיו מְשֻׁפָּט אֵל אֲמוֹנָה וְאֵין עוֹל צְדִיק וְיִשָּׁר הוּא. (ירמיהו לב פסוק יט) גְּדֹל הָעֵצָה וְרַב הָעֲלִילָה אֲשֶׁר עֵינֶיךָ פְּקָחוֹת עַל כָּל דְּרָכֶי בְּנֵי אָדָם לִתֵּת לְאִישׁ כְּדַרְכָּיו וּכְפָרֵי מַעֲלָלוֹ. (תהלים צב פסוק טז) לְהַגִּיד כִּי יִשָּׁר יִקְוֶה צוּרֵי וְלֹא עֲלֵתָה עוֹלָתָה בּוֹ. (איוב א פסוק כא) יִקְוֶה נָתַן וְיִקְוֶה לָקַח יְהִי שֵׁם יִקְוֶה מְבָרָךְ. (תהלים עח פסוק לח) וּמוֹסִיפִים וְהוּא רַחוּם יִכְפֹּר עוֹן וְלֹא יִשְׁחִית וְהִרְבָּה לְהַשִּׁיב אָפּוֹ וְלֹא יַעִיר כָּל חַמְתּוֹ. ואומר הקרוב או אחד מהחברא קדישא קדיש.

ואין מדקדקין למספר מעמדות אלא כל שתעבור המטה לפני ביכ"נ עומדים ואומרים המשנה והפסוקים וקדיש. ואם עוברין לפני כמה בתי כנסיות מעמידין לפני כאו"א מהם, ואם אין עוברים כלל לפני בתי כנסיות מעמידין פעם או פעמיים לפני בית הקברות.

כיצד מנחמין את האבלים¹³¹, אחר שקוברין את המת מתקבצין האבלים ועומדין בצד בית הקברות, וכל המלוין את המת עומדין סביב להן שורה לפני שורה ואין שורה פחותה מעשרה ואין אבלים מן המנין.

נהוג היה מת שאין לו אבלים להתנתחם¹³², באים עשרה בני אדם כשרים ויושבים במקומו כל ז' ימי האבלות, ושאר העם מתקבצים עליהם, ואם לא היו שם עשרה קבועים, בכל יום ויום מתקבצים עשרה משאר העם ויושבים במקומו אך בימינו אין נוהגין כן.

נוהגים להתפלל בעשרה כל השבעה במקום שנפטר שם האדם, והיינו על אדם שלא הניח קרובים ידועים להתאבל עליו, אבל יש לו בשום מקום שמתאבלים עליו, אין צריך.

י. וברכת חתנים

¹³⁰ בימים שאין אומרים בהם תחנון אין אומרים פסוקים אלו אלא רק את המשנה והפסוקים והוא רחום וכו'

¹³¹ רמב"ם הלכות אבל פרק יג הלכה א, גשר החיים ח"א פט"ז ז ב

¹³² שו"ע ונו"כ יו"ד שעו ג

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרה היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת מגילה

אין מברכין ברכת חתנים¹³³, כלומר ברכות השבע ברכות, אלא בעשרה¹³⁴ גדולים¹³⁵ ובני חורין, וחתן מן המניין¹³⁶, בין כשאומרים אותה בשעת נשואין תחת החופה, בין כשאומרים אותה אחר ברכת המזון.

ועיר שאין¹³⁷ בה עשרה וא"א להביאם שם ממקום אחר אסור לעשות שם נשואין, אלא צריך החתן והכלה לילך למקום שיש שם עשרה ולהכניסם שם לחופה, ואם אין במדינה עשרה וא"א לו לילך למדינה אחרת רק בטורח גדול, אז הוא כדיעבד, וברכות אין מעכבות, ויכניסנה לחופה בלא ברכה, וחוזר ומברך אפילו אחר כמה ימים.

וכשרכים אחר ברכת המזון, אין צריך שיאכלו כולם, אלא אם אכלו ששה, מצטרפים ארבע אליהם לברך ברכת חתנים, אפילו לא אכלו כולם¹³⁸.

ונהגו שאף זימון ואמירת השמחה במעונו בעשרה דוקא¹³⁹.

אבל כשאין אומרים אחר ברכת המזון, אלא ברכת אשר ברא, כגון שאין שם פנים חדשות, אינו צריך עשרה. וכן אם אין עשרה יברך רק אשר ברא אך מכל מקום צריך שיהיו שלושה¹⁴⁰.

אם התחילו ברכת חתנים בעשרה, ויצאו מקצתן גומרין אותם אפילו בפחות מעשרה כדין קדיש קדושה וקריאת התורה כזכר¹⁴¹.

¹³³ שו"ע ונו"כ אבהע"ז סב ד

¹³⁴ ואף על גב דלאו דבר שבקדושה הוא כקדיש וקדושה שלא יתאמרו בפחות מעשרה מ"מ כיון דאומרים שהכל ברא לכבודו לכבוד הנאספים ומוזכרין בניין ירושלים אין מדרך הכבוד להזכירם בפחות מעשרה [ע' מגילה כ"ג ב] וילפינן לה מקרא דבועז דכתיב ויקח עשרה אנשים וגו' [כתו' ז' ב] ומ"מ אין ללמוד מפסוק זה דבעינן עשרה לבד מהחתן דאין זה סברא כלל. ערוך השולחן שם סעיף יא

¹³⁵ עיין בתשובת נו"ב סי' נ"ו על דבר המסדר קדושין שבירך ברכת אירוסין וברכת נשואין בלא עשרה וכתב כי בודאי הדין כזה עון פלילי הוא שיהא לו עסק במיב קדושין אבל על כל זה הקדושין והחופה גמרו קניינם ואפי' לדעת הרשב"א דהברכות מעכבות ובמקום שאין עשרה אין לעשות נישואין מ"מ כאן שכבר בירך אלא שלא היו שם עשרה זה אינו מעכב דיעבד בכל דבר הצריך עשרה והביא ראיות לזה (ע"י בס' יד המלך פ"י מה"א דין ה' מ"ש עליו בזה) וסיים דמ"מ אין הפסד כאשר יודמן שם נישואין יעמדו גם הווג הזה סמוך לחופה ויכווננו לצאת בברכה שיברכו להחתן והכלה האחרים (וגם המברך יכוון להוציאה). פ"ת שם ז

¹³⁶ דכיון דהם ברכות שמחה והוא שרוי בשמחה למה לא יהא מן המניין. ערוך השולחן שם.

¹³⁷ ח"מ שם ס"ק ג וב"ש ד

¹³⁸ פ"ת שם ח בשם סי' זכור לאברהם

¹³⁹ וכך יראה דס"ס הכל מברכת הנישואין היא וכתוב במקהלות וכו' על כל דבר שהוא מקור יש לברך בעשרה וכן ברכת אירוסין הכל עסקי מקור וזיווג דלא מצאנו שום ברכה הן של אבלים הן של נשואין שתהיה בפחות מעשרה וכן עיקר ונכון. מ"ז שם

¹⁴⁰ דלא גריע מברכת זימון דכל תוספת ברכה על הברכות הקבועות בברהמ"ז אינו בפחות מג'. ערוך השולחן שם

¹⁴¹ ערוך השולחן שם סעיף יג

הלכות הדף היומי

מסכת מגילה

ברכת אירוסין כלומר הברכה שמברכים בתחילת החופה קודם נתינת הטבעת ואומרים, אשר קדשנו במצותיו, וצונו על העריות, ואסר לנו את הארוסות. והתיר לנו את הנשואות לנו, על ידי חפה וקדושין. ברוך אתה יידי, מקדש עמו ישראל על ידי חפה וקדושין, לכתחילה צריכה עשרה, אך אינו מעכב, ואם אין עשרה יברכו.

יג. ואין מזמנין בשם פחות מעשרה

היושבים וסועדים יחד אם הם עשרה ולמעלה, חייבים להזכיר השם בברכת הזימון שהמברך אומר נברך אלהינו שאכלנו משלך אפי' הם אלף או ריבוא והם עונין אחריו ברוך אלהינו שאכלנו משלך ובטובו חיינו.

ובפחות מעשרה שאכלו יחד אין להזכיר אלוקינו. אולם אם אכלו שבעה פת ושלושה אכלו אפילו ירק מצטרפים, אבל אם לא אכלו, אפילו שתו מים אינם מצטרפים ואין מזכירים שם ה'¹⁴².

יש שנהגו לעמוד בעת הזימון בעשרה, ואינו חיוב מדינא אלא יש בזה משום כבוד שמים ומידת חסידות היא¹⁴³, ורבים נוהגים רק להגביה עצמם מעט בשעה שמזכירים השם.

בסעודת נישואין ושבעת ימי המשתה אומרים נברך אלהינו שהשמחה במעונו. ושאכלנו משלך והם עונים ברוך אלהינו שהשמחה במעונו. ושאכלנו משלך. ובטובו חיינו.

יד. כל דבר שבקדושה לא יהא פחות מעשרה

אין אומרים קדיש¹⁴⁴ אפילו קדיש דרבנן שאחר הלימוד, קדושה, ברכו, חזרת הש"ץ, או נשיאת כפים, בפחות מעשרה זכרים בני חורין גדולים שהביאו ב' שערות, שנא' ונקדשתי בתוך בני ישראל. ואין דבר שבקדושה פחות מעשרה.

¹⁴² שו"ע ונו"כ קצו ב

¹⁴³ באשל אברהם (בוטשאטש) סימן קצב וז"ל אודות קימה ארגליו בעת אמירת הזימון בעשרה, שראיתי מהמפורסם בשם טוב מוהר"ר משה יודא ליב ע"ה מנוחתו כבוד בק"ק סאסיב יצ"ו, שהיה נוהג כן. ויש בזה כבוד שמים ודאי כמו שאמרו חז"ל [סנהדרין ס, א] גבי אהוד ע"ה. ויש לזה פנים בהלכה גם כן, מצד שכל דבר שבקדושה צריך להיות בעמידה, והרי כל דבר שבקדושה אין אומרים כי אם בעשרה, וכן הוא זימון בעשרה שנוסח נברך לאלקינו אין אומרים כי אם בעשרה, והרי זה כדבר שבקדושה ונכון לקום. הנה הגם שמנהג העולם איננו כן, ונראה מזה שאין זה בגדר דבר שבקדושה, כי אין הקביעות רק שמה שהוא דבר שבקדושה איננו כי אם בעשרה, מה שאין כן מה שהוא בעשרה דוקא אין הכרע מזה שהוא דבר שבקדושה, ואפשר שאיננו דבר שבקדושה ומכל מקום הוא בעשרה וכדמצינו ברכת התנים וכדומה הרבה שהוא בעשרה, ומכל מקום פשוט שאיננו דבר שבקדושה והיא בישיבה לכולי עלמא.

¹⁴⁴ שו"ע ונו"כ או"ח נה א ומ"ב שם

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת מגילה

וכן קריאת התורה, וההפטרה, ושלוש עשרה מידות, וברכת התנים, וזימון בשם. והסכמת הפוסקים¹⁴⁵ שדין זה מדרבנן הוא, וקרא אסמכתא בעלמא.

כל דבר שאומרים עליו את הקדיש, כגון פסוקי דזמרה, קדושה דסידרא, לימוד תורה. וכדומה. צריך שיהיו בו עשרה. ואם לא היו עשרה, מהנכון שיאמרו אח"כ מזמור, או ג' פסוקים, ויאמרו קדיש.

אם התחיל לומר קדיש או קדושה בעשרה ויצאו מקצתן¹⁴⁶, גומרים אותו הקדיש או אותה הקדושה שהתחיל, והוא שנשתיירו ששה. ועבירה היא לצאת, ועליהם נאמר ועוזבי ה' יכלו (ישעיה א, כח) אך אם נשארו י' מותר לצאת.

וכן הדין בכל דבר שעריך עשרה, כגון נשיאת כפים, וקריאת התורה, והפטרה בנביא, גומרין כל מה ששייך לענין זה. כיון שכבר התחילו בו בעשרה אבל לא מתחילין. מה שהוא ענין אחר.

טו. הקורא בתורה לא יפחות משלשה פסוקים

כבר התבאר לעיל דף כא: שהקורא בתורה בין בימות השבוע בין בשבתות ומועדים לא יפחות מלקרוא ג' פסוקים. אולם מתקנת עזרא שלא לקרא פחות מעשרה פסוקים בימי שני וחמישי ושבת במנחה לשלושה קרואים¹⁴⁷ ואף על גב שבפורים שאנו קורין ויבא עמלק ואין בו אלא ט' פסוקים שאני התם שנגמר העניין ולהתחיל מקודם מעניין אחר לא רצו חכמים.

¹⁴⁵ על פי הר"ן (מגילה שם), מאירי (גיטין ל"ח ב) הו"ד בכסף משנה (פ"ח מהל' תפילה ה"ה) דהא סדר התפילה נופא מדרבנן הוא, ואפילו לרמב"ם דתפלה דאורייתא, ונקדשתי אסמכתא בעלמא הוא, כן הוא בפמ"ג (להלן א"א סק"ז) ולבושי שרד (סק"י) ומשנ"ב (סקל"א) וכה"ח (סקמ"ז), אמנם בקרית ספר להמב"ט על הרמב"ם (שם) ס"ל דהוי דאורייתא וכן מצדד בקרן אורה (סוטה ל"ח ב) ובתפארת שמואל (על הרא"ש ברכות פ"ז סק"ב) דאפילו למ"ד דתפילה קדיש וקדושה מדרבנן מ"מ הא דעשרה מקדשין שמו ולא יחידי הר"ז עשה מן התורה, עיין שם, וע"ע ארעא דרבנן אות ק, שו"ת הת"ס חו"מ סי' קס"ז, שו"ת דברי יציב החו"מ סי' נ"א, שו"ת אנ"מ ח"ב סי' י"ח וצ"ח.

¹⁴⁶ שו"ע ונו"כ שם ב

¹⁴⁷ שו"ע ונו"כ שם קלז א